

Број/Број:
Сарајево/Sarajevo, 31.3.2011.

IZVJEŠTAJ O RADU PARLAMENTARNOG VOJNOG POVJERENIKA BOSNE I HERCEGOVINE ZA 2010. GODINU

1. UVOD

Pripadnici oružanih snaga, u skladu s preporukom Parlamentarne skupštine Vijeća Evrope, smatraju se uniformiranim građanima koji moraju uživati jednake osnovne slobode, uključujući i one definirane Evropskom konvencijom o ljudskim pravima i Evropskom socijalnom poveljom. To znači da moraju imati mehanizme zaštite svojih prava i dostojanstva kao i svi ostali građani, u skladu s ograničenjima koje nameću specifični zahtjevi obavljanja vojnih dužnosti.

Evidentno je da se od pripadnika oružanih snaga ne može očekivati da poštuju međunarodno humanitarno pravo i ljudska prava tokom svog djelovanja ukoliko se poštivanje ljudskih prava ne osigura u vojsci, zbog čega je nužno svijest o zaštiti ljudskih prava širiti u svim segmetnima oružanih struktura jedne zemlje.

Institucija parlamentarnog vojnog povjerenika BiH uspostavljena je Zakonom o parlamentarnom vojnom povjereniku Bosne i Hercegovine ("Službeni glasnik BiH", broj 51/09) koji je na snagu stupio 7.7.2009.

Ovim je uspostavljena nova institucija u oblasti zaštite ljudskih prava i sloboda, namijenjena isključivo za zaštitu ljudskih prava i sloboda vojnih lica i kadeta u Oružanim snagama BiH i Ministarstvu odbrane BiH.

U skladu s odredbama Zakona o parlamentarnom vojnom povjereniku Bosne i Hercegovine (u daljnjem tekstu: Zakon), Zajednička komisija za odbranu i sigurnost BiH provela je proceduru izbora i za prvog parlamentarnog vojnog povjerenika BiH (u daljnjem tekstu: vojni povjerenik) imenovala Boška Šiljegovića.

Mandat prvom vojnom povjereniku počeo je 16.9.2009., polaganjem zakletve na 60. sjednici Predstavničkog doma Parlamentarne skupštine BiH.

U ovom izvještaju dat je pregled stanja ljudskih prava pripadnika Oružanih snaga BiH, te najznačajnije aktivnosti koje je vojni povjerenik provodio tokom 2010. godine.

1.1. Šta je vojni povjerenik

Parlamentarni vojni povjerenik BiH nezavisan je povjerenik Parlamentarne skupštine BiH čiji je cilj jačanje vladavine prava, zaštite ljudskih prava i sloboda vojnih lica i kadeta u Oružanim snagama BiH i Ministarstvu odbrane BiH, kako je to garantirano Ustavom BiH i međunarodnim

sporazumima u njegovom dodatku. Vojni povjerenik radi isključivo na profesionalnim osnovama, ne zastupajući, ne štiteći niti podrivajući interese bilo koje političke stranke, registrirane organizacije ili udruženja, ili bilo kojeg naroda u BiH.

1.2. Ciljevi uspostavljanja institucije vojnog povjerenika

Cilj uspostavljanja funkcije vojnog povjerenika je povećanje povjerenja u vojni sektor putem stvaranja veće transparentnosti u cijeli administrativni proces koji se provodi u Ministarstvu odbrane BiH i Oružanim snagama BiH, bez dovođenja u pitanje vojne hijerarhije, autoritet vojnog komandnog lanca ili smanjenja vojne gotovosti.

Institucija vojnog povjerenika upostavljena je s ciljem uklanjanja rizika da će zloupotreba i zlostavljanje pripadnika Oružanih snaga proći nekažnjeno zbog nedostatka povjerenja u interne disciplinske procedure, te zbog straha od odmazde od vojnih komandanata, što bi moglo ugroziti zaštitu ljudskih prava pripadnika Oružanih snaga.

Ministarstvo odbrane BiH u svojoj strukturi ima uspostavljen Generalni inspektorat koji se u unutrašnjim vojnim okvirima obično bavi operativnim pitanjima, a lice na toj funkciji je istovremeno i aktivni pripadnik Oružanih snaga BiH. Glavni nedostatak tog mehanizma je što vojska vrši nadzor nad samom sobom što bi moglo dovesti do sukoba interesa. Generalni inspektor ipak odgovara ministru odbrane BiH. S druge strane vojni povjerenik je nezavisan i za svoj rad odgovara Parlamentarnoj skupštini BiH.

1.3. Pravni okvir djelovanja parlamentarnog vojnog povjerenika BiH

1. Evropska konvencija za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda, koja ima prioritet u odnosu na sve zakone u Bosni i Hercegovini,
2. Zakon o parlamentarnom vojnom povjereniku BiH,
3. Poslovnik o radu parlamentarnog vojnog povjerenika BiH,
4. Pravilnik o saradnji parlamentarnog vojnog povjerenika BiH s Ministarstvom odbrane BiH, Generalnim inspektoratom pri Ministarstvu odbrane BiH i Oružanim snagama BiH,
5. Smjernice o osnovama saradnje parlamentarnog vojnog povjerenika BiH s Institucijom ombudsmena za ljudska prava BiH,
6. Uputstvo Ministarstva odbrane BiH o primjeni Zakona o parlamentarnom vojnom povjereniku BiH i saradnji s parlamentarnim vojnim povjerenikom BiH,
7. OSCE-ov Kodeks ponašanja o vojno-političkim aspektima sigurnosti.

2. NADLEŽNOSTI I OVLAŠTENJA

Nadležnosti vojnog povjerenika

- istraživanje specifičnih pitanja po uputstvu Parlamentarne skupštine BiH i Zajedničke komisije za odbranu i sigurnost BiH,
- istraživanje okolnosti koje upućuju na kršenje ljudskih prava i sloboda vojnih lica i kadeta na osnovu pritužbi ili na vlastitu inicijativu.

Ovlaštenja vojnog povjerenika

U obavljanju poslova iz svoje nadležnosti vojni povjerenik ima pravo:

- od ministra odbrane BiH i osoblja podređenog ministru zahtijevati informacije i pristup evidenciji
- saslušati podnosioca pritužbe, svjedoka i stručnjaka
- prepustiti nadležnoj instituciji da riješi pitanje – saradnja s Generalnim inspektoratom
- izdati odgovorajuću preporuku nadležnoj instituciji
- podnositi godišnje i specijalne izvještaje Parlamentarnoj skupštini BiH
- pitanje proslijediti nadležnim organima za krivične ili disciplinske postupke
- zahtijevati izvještaje od ministra odbrane BiH
- u bilo kojem trenutku posjetiti jedinice i komande OSBiH

3. STANJE LJUDSKIH PRAVA I SLOBODA VOJNIH LICA I KADETA U ORUŽANIM SNAGAMA BiH I MINISTARSTVU ODBRANE BiH

3.1 Pritužbe - opće informacije

Svako vojno lice ili kadet u Oružanim snagama BiH i Ministarstvu odbrane BiH ima pravo neposredno kontaktirati s vojnim povjerenikom, bez posredovanja zvaničnih službi, te podnijeti pritužbu.

U slučaju predaje pritužbe nadležnoj jedinici u kojoj podnosilac služi, odgovorno lice obavezno je u što kraćem roku, mimo linije komandovanja i kontrole, pritužbu na naprikladniji način uputiti vojnom povjereniku.

Neki od razloga za podnošenje pritužbe mogu biti:

- prava i dužnosti pripadnika oružanih snaga (da li postoji diskriminacija u pogledu ostvarivanja prava i izvršavanja dužnosti, da li su propisi pravilno primijenjeni, te da li su administrativne procedure provedene u skladu sa zakonom)
- način rukovođenja i ponašanja nadređenih (da li je prisutno omalovažavanje, povreda ljudskog dostojanstva, da li postoji očigledno šikaniranje i zloupotreba zapovjednih ovlaštenja)

- modaliteti vojne obuke (da li su u skladu s utvrđenim vojnim standardima, da li je bilo neprimjerenog ponašanja prema kadetima za vrijeme provođenja obuke),
- primjena disciplinskih propisa (da li je disciplinski postupak vođen u skladu s jasno utvrđenim procedurama, da li su dokazani navodi zbog kojih je pokrenut disciplinski postupak, da li je disciplinska mjera primjerena povredi dužnosti koja je utvrđena u disciplinskom postupku)
- propisi o radnom vremenu, plaći i naknadama (da li su propisi jednako primijenjeni na sve pripadnike Oružanih snaga, da li su pri primjeni propisa napravljene greške zbog kojih posljedicu snose vojna lica)
- lokacija i vrsta dodijeljenog zadatka (da li je naredba u skladu s fizičkom spremom i osposobljenosti vojnika, da li je ispoštovan princip jednakog tretmana za sve, da li je bilo više premještaja nego što je to primjereno standardima službe i da li su u tim premještajima direktno vršeni određeni pritisci na vojnike u smislu određenog vida kažnjavanja)
- prigovori u pogledu uslova života (kao što je smještaj, odjeća)
- pristup medicinskim službama i liječenju (npr. ako se vojnik na straži razboli a komandant mu ne dozvoli posjetu ljekaru)
- pitanja koja se tiču unapređenja, ocjena rezultata rada (posebno je bitno da li su utvrđeni kriteriji jednako primijenjeni na sve vojnike, te da li postoji diskriminacija u procesu unapređenja)

3.2. Postupanje po pritužbama

U izvještajnom periodu zaprimljene su 132 pritužbe, koje se prema sadržaju i problemima koji su njima obuhvaćeni mogu podijeliti u sljedeće grupe, i to:

1. statusna pitanja u vezi s okončanjem profesionalnog angažmana u Oružanim snagama BiH - 48 pritužbi,
2. proces unapređenja pripadnika Oružanih snaga BiH kroz postupak činovanja - 31 pritužba,
3. primjena Zakona o plaćama i naknadama u institucijama BiH, posebno u segmentu koji se odnosi na naknadu troškova stanovanja i prijevoza - 23 pritužbe,
4. ostala pitanja - 2 pritužbe,
5. obraćanje civila angažiranih u Oružanim snagama BiH - 23 pritužbe,
6. anonimne pritužbe - 5 pritužbi.

Ured parlamentarnog vojnog povjerenika BiH obradio je i riješio 75 pritužbi, pri čemu je uz neposredni angažman i posredovanje vojnog povjerenika riješeno 36 pritužbi, dok je za 39 predmeta vođen istražni postupak.

Postupajući po pojedinačnim pritužbama, vojni povjerenik BiH izdao je četiri preporuke u predmetima u kojima je nakon provedenih istražnih radnji utvrđeno da je bilo kršenja ljudskih prava i osnovnih sloboda pripadnika Oružanih snaga BiH, a čiji sadržaj dajemo u nastavku.

3.2.1. Prestanak službe profesionalnim vojnim licima u Oružanim snagama BiH

Tokom 2010. godine Ministarstvo odbrane BiH počelo je realizirati proces prestanka profesionalne vojne službe licima kojima u skladu s članom 101. Zakona o službi u Oružanim snagama Bosne i Hercegovine ("Službeni glasnik BiH", br. 88/05, 53/07, 59/09 i 74/10), zbog starosne granice, ističu ugovori o profesionalnom angažmanu u Oružanim snagama BiH. S tim u vezi vojni povjerenik održao je nekoliko sastanaka s pripadnicima Oružanih snaga BiH koji su dobili naredbu o časnom otpustu, te se na njihovu molbu uključio u proces praćenja aktivnosti koje je Ministarstvo odbrane BiH provodilo u procesu otpusta profesionalnih vojnih lica. U tom pravcu održano je više sastanaka, među kojima se posebno mogu izdvojiti oni održani 8., 11. i 17.1.2010. s predstavnicima Ministarstva odbrane BiH, Zajedničkog štaba Oružanih snaga BiH i Tima za tranziciju personala.

Ovdje se posebno mora istaknuti činjenica da je rad vojnog povjerenika u ovom procesu bio koncipiran isključivo na praćenju procedura otpusta profesionalnih vojnih lica iz Oružanih snaga BiH, a sve s ciljem sprečavanja mogućeg kršenja osnovnih ljudskih prava, te osiguranja transparentnosti cjelokupnog procesa.

Ministarstvo odbrane BiH i Oružane snage BiH provodili su proces otpusta u utvrđenim ciklusima, kako bi se održala stabilnost i borbena gotovost Oružanih snaga BiH, što je davalo mogućnost da se pripadnicima Oružanih snaga BiH kojima je istekao ugovor on produži do kraja 2010., odnosno do februara 2011. godine. U skladu s tim su, putem naredbi, kao osnovne kriterije za predlaganje lica za otpust, odnosno privremeno produženje vojne službe utvrdili sljedeće: operativna sposobnost jedinica, dosadašnje izvršenje zadataka u Oružanim snagama BiH, potreba službe, školska sprema, pojedinačno zalaganje, službena ocjena, disciplinska ili krivična odgovornost, mišljenje prvonadređenog komandanta, tok službe, prekidi u službi, fizička sprema, zdravstvena sposobnost, stepen invaliditeta i regionalna zastupljenost. Također, kao poseban kriterij utvrđen je i socijalni status pripadnika Oružanih snaga BiH kojima ističe ugovor.

Postupajući po pritužbama, vojni povjerenik utvrdio je da u pojedinim slučajevima navedeni kriteriji nisu ispoštovani, da procedure nisu bile transparentne, da nije primijenjen princip jednakih mogućnosti prema istim ili sličnim sposobnostima, te da princip materijalne istine, nije poštovan, zbog čega sve činjenice nisu bile potpuno i pravilno utvrđene.

Kako bi uočene nepravilnosti bile otklonjene, vojni povjerenik izdao je preporuku sljedećeg sadržaja:

- I. Potrebno je da Ministarstvo odbrane BiH i Zajednički štab Oružanih snaga BiH osiguraju da se kriteriji za predlaganje pripadnika Oružanih snaga BiH za otpust u skladu s članom 101. Zakona o službi u Oružanim snagama BiH jednako primjenjuju u svim komandama i jedinicama Oružanih snaga BiH.
- II. Potrebno je preduzeti sve mjere kako bi principi transparentnosti, materijalne istine, pravičnosti i jednakih mogućnosti bili u potpunosti ispoštovani a naročito kroz sljedeće:
 - kriterije, na osnovu kojih se utvrđuje spisak pripadnika Oružanih snaga BiH koji će biti otpušteni iz profesionalne vojne službe, postaviti na vidnom mjestu u kasarnama i jedinicama,

- utvrđene spiskove za otpust objaviti najkasnije 30 dana prije planiranog otpusta, kako bi eventualni propusti u sastavljanju spiskova mogli biti blagovremeno otklonjeni,
- pružiti jednake mogućnosti svim pripadnicima Oružanih snaga BiH koji su uvršteni na spisak za otpust da ukažu na moguće propuste u primjeni i vrednovanju kriterija u njihovom slučaju.

Ministarstvo odbrane BiH i Oružane snage BiH primijenili su preporuku, nakon čega je broj pritužbi na proces otpusta iz profesionalne vojne službe znatno smanjen.

Vojni povjerenik nastojao je posredovanjem riješiti što veći broj predmeta kako bi se uočene nepravilnosti otklonile, te kako bi se nadređenim skrenula pažnja na pojedince čije je pravo ugroženo.

Primjer: Dvije sestre, pripadnice Oružanih snaga BiH, obratile su se vojnom povjereniku navodeći da su otpuštene iz profesionalne vojne službe sa istim datumom. Posebno su iznijele tešku socijalnu situaciju u porodici, pri čemu su one jedine hranioci u domaćinstvu u kojem žive s ocem, teškim invalidom, i bolesnom majkom, te da je jedna od sestara prilikom ranjavanja u ratu ostala bez jednog plućnog krila. Na intervenciju vojnog povjerenika ministar odbrane BiH poništio je naredbu o "časnog otpustu" za jednu od sestara, te joj je ugovor produžen do kraja 2010. godine, polazeći upravo od teškog socijalnog statusa pripadnica Oružanih snaga BiH.

3.2.2. Proces unapređenja pripadnika Oružanih snaga BiH

Proces unapređenja i napredovanja u službi u Oružanim snagama BiH pitanje je koje je vojni povjerenik kroz predmete najviše istraživao. U tom pravcu uočeno je da procedure u pojedinim slučajevima nisu bile transparentne te da rang-liste nisu bile dostupne svim pripadnicima Oružanih snaga BiH. Poseban segment, a koji se tiče procesa unapređenja, jesu podzakonski akti, na osnovu kojih je vršeno unapređenje, a koji u svojim pojedinim dijelovima nisu bili usklađeni sa zakonima, te usklađeni međusobno, što je u određenim slučajevima dovodilo do kolizije i različitog tumačenja istog pravnog pitanja.

Vojni povjerenik je u pravcu unapređenja procesa napredovanja pripadnika Oružanih snaga BiH izdao preporuku, a razlog za izdavanje ove preporuke bile su pritužbe pripadnika Oružanih snaga BiH koji su učestvovali u procesu unapređenja prema novom Pravilniku o unapređenju broj: 13-02-3-1614/10, od 1.4.2010. (u daljnjem tekstu: Pravilnik), te Uputstvu o primjeni Pravilnika, koje je donijelo Ministarstvo odbrane BiH. S obzirom da su u ovom, ali i u drugim pravilnicima uočene određene nelogičnosti kao npr. to da su Uputstvom, a ne Pravilnikom, postavljeni dodatni uslovi za unapređenje, kroz nivoe vojno-stručnog usavršavanja, čime su stvarno izvršene izmjene u kriterijima za unapređenje, a da pri tome nisu u Pravilniku uvedeni pojmovi karijernog, funkcionlanog i specijalističkog nivoa, te date njihove definicije.

Također, kao primjer neusklađenosti podzakonskih akata sa Zakonom o službi u Oružanim snagama BiH može se navesti i obavezno godišnje ocjenjivanje pripadnika Oružanih snaga BiH, što je jedan od uslova za unapređenje.

Naime, član 5. st. (3), (4) i (5) Uputstva u suprotnosti su s članom 116. tačka d), članom 122. stav (4) Zakona o službi u Oružanim snagama BiH, Pravilnikom o ocjenjivanju rada profesionalnih vojnih lica, broj:04-02-4057/06, od 28.07.2006., te članom 3. tačka b)

Uputstva. Radi pojašnjenja u nastavku ćemo citirati odredbe Zakona i Uputstva, i to kako slijedi:

"Član 116.

d) prijedlog za unapređenje u posljednja dva ocjenjivanja."

k

"Član 122.

(4) Ocjenjivanje profesionalnih vojnih lica obavlja se svake kalendarske godine ili na osnovu potrebe službe."

"Član 3. Uputstva (Posebni kriteriji za unapređenje)

b) službena ocjena u zadnja dva ocjenjivanja."

Pravilnikom o ocjenjivanju rada profesionalnih vojnih lica decidirano je utvrđen postupak ocjenjivanja na godišnjem nivou, s posebnom obavezom Komande za upravljanje personalom kao tijelom za provođenje pravilnika i procedura ocjenjivanja. S tim u vezi suvišan je izuzetak od postavljenog uslova dva uzastopna ocjenjivanja, koji je proizvoljno utvrđen Uputstvom nasuprot citiranih odredbi. Također, neobjašnjiva je odredba člana 5. stav (4) Uputstva s jedne strane, jer su članom 52. Pravilnika o ocjenjivanju rada profesionalnih vojnih lica prestali važiti pravilnici o ocjenjivanju u prijašnjem Ministarstvu odbrane Republike Srpske i prijašnjem federalnom Ministarstvu odbrane BiH, a s druge strane jer su pripadnici Oružanih snaga BiH od stupanja na snagu ovog pravilnika do danas morali biti ocijenjeni prema njegovim odredbama. Sporna je također i odredba o ocjenama iz mirovnih misija i s vojno-stručnih usavršavanja.

Vojni povjerenik posebno je cijenio neprihvatljivim da se Uputstvom isključi obaveza Komisije za unapređenje da pismeno odgovara na pojedinačne prigovore što je u suprotnosti s pravom učesnika u postupku na efikasan pravni lijek. Shodno tome, Uputstvo mora biti usklađeno s odredbama Zakona o upravnom postupku.

Ministarstvo odbrane BiH djelimično je provelo preporuku, te je aktom broj: 13-02-3-4484-4/09, od 2.11.2010., uputilo 12 pravilnika na objavu, i to:

1. Pravilnik o postupku za naknadu materijalne štete u OSBiH, broj:13-02-3-1616/10, od 1.4.2010.
2. Pravilnik o prijemu u vojnu službu, broj: 13-02-3-1621/10, od 1.4.2010.
3. Pravilnik o ishrani u OSBiH u miru, broj: 13-02-3-1622/10, od 1.4.2010.
4. Pravilnik o kriterijima ishrane u OSBiH u miru, broj: 13-02-3-1623/10, od 1.4.2010.
5. Pravilnik o upotrebi zastava i obilježja u OSBiH, broj: 13-02-3-1625/10, od 1.4.2010.
6. Pravilnik o vojnim letaćima i letачkoj službi u MO i OSBiH, broj:13-02-3-1626/10, od 1.4.2010.
7. Pravilnik o vojnoj disciplini i disciplinskom postupku, broj: 13-02-3-1627/10, od 1.4.2010.
8. Pravilnik o utvrđivanju načina i kriterija za korištenje godišnjeg odmora i odsustva PVL na službi u OSBiH, broj: 13-02-3-1628/10, od 1.4.2010.
9. Pravilnik o nadležnostima starješina za donošenje upravnih i drugih akata, broj: 13-02-3-1629/10, od 1.4.2010.
10. Pravilnik o pukovima OSBiH, broj: 06-02-3-1746-1/10, od 4.8.2010.
11. Pravilnik o svečanostima i počastima u OSBiH, broj:06-02-3-3578/10, od 4.8. 2010.

12. Pravilnik o učešću pripadnika Ministarstva odbrane BiH i Oružanih snaga BiH u operacijama podrške miru i drugim aktivnostima u inozemstvu, broj 07-02-3-4076/10, od 9.9.2010.

Također, Ministarstvo odbrane BiH ažuriralo je još 11 pravilnika, a čije nazive dajemo u nastavku:

1. Pravilnik o unapređenju vojnih lica u OSBiH, broj: 13-02-3-1614/10, od 1.4.2010.
2. Pravilnik o radu VPOBiH, broj: 13-02-3-1617/10, od 1.4.2010.
3. Pravilnik o ocjenjivanju rada PVL, broj: 13-02-3-1618/10, od 1.4.2010.
4. Pravilnik o sistemu klasifikacije vojnih lica u OSBiH, broj: 13-02-3-1619/10, od 1.4.2010.
5. Pravilnik o vojnoj legitimaciji, broj: 13-02-3-1620/10, od 1.4.2010.
6. Pravilnik o provođenju protokolarnih aktivnosti u MO i OSBiH, broj: 13-02-3-1624/10, od 1.4.2010.
7. Pravilnik o kućnom redu u MOBiH, broj: 13-02-3-1630/10, od 1.4.2010.
8. Pravilnik o nagradama i pohvalama u MO i OSBiH, broj:13-02-3-1631/10, od 1.4.2010.
9. Pravilnik o školovanju i usavršavanju u MO i OSBiH, broj:13-02-3-1632/10, od 1.4.2010.
10. Pravilnik o upravljanju personalnom evidencijom, broj: 13-02-3-1633/10, od 1.4.2010.
11. Pravilnik o novčanoj nagradi zaposlenim u MO i OSBiH, broj:10-02-3-4270/10, od 29.9.2010.

Realizacija ove preporuke bit će praćena i u narednom periodu, a sve s ciljem što transparentnijeg provođenja procedura te davanja jednakih mogućnosti za napredovanje pripadnicima Oružanih snaga BiH prema ličnim i profesionalnim kvalitetima.

3.2.3. Pravo na nacionalno opredjeljenje

Provodeći istražne radnje, vojni povjerenik utvrdio je da pojedincima u Oružanim snagama BiH visoko rangirani oficiri osporavaju pravo na nacionalno opredjeljenje. Naime, nacionalna pripadnost vojnika određuje se prema tome da li su u službu u Oružanim snagama BiH prešli iz bivše vojske Federacije BiH ili Republike Srpske, što je posebno zabrinjavajuće s aspekta izgradnje stabilnih Oružanih snaga BiH. Ovo je pitanje kojem će se ubuduće neminovno morati pridavati veći značaj, jer je trenutno postupanje u suprotnosti sa Ustavom BiH i Evropskom konvencijom za zaštitu ljudskih prava.

U vezi s ovim pitanjem vojni povjerenik izdao je sljedeću preporuku:

- I. Ministarstvo odbrane BiH i Zajednički štab Oružanih snaga BiH obavezni su ispoštovati pravo XY na nacionalno opredjeljenje.
- II. Tokom procesa otpusta XY ne smije se "tretirati kao Bošnjak", već se mora poštovati njegov lični integritet i pravo izjašnjavanja - Hrvat, katoličke vjeroispovijesti.
- III. Formacijsko mjesto dodijeljeno određenoj etničkoj grupi ne može i ne smije biti osnova za nacionalnu odrednicu lica koje je raspoređeno na to mjesto, već se, unatoč formaciji, mora poštovati neotuđivo pravo konstitutivnih naroda, nacionalnih manjina i ostalih da se izjasne onako kako žele.

Ministarstvo odbrane BiH u cijelosti je provelo ovu preporuku, ali je ovaj problem evidentiran i u nekim drugim slučajevima u kojima se licima osporava pravo na nacionalno opredjeljenje, a čime se direktno ugrožava njihov nacionalni identitet.

3.2.4. Uslovi boravka i smještaja u kasarnama Oružanih snaga BiH

Tokom 2010. godine vojni povjerenik posjetio je 27 kasarni u kojima je, osim prezentacija o ulozi i značaju uspostavljanja institucije vojnog povjerenika, ostvario uvid u pogledu uslova života i rada pripadnika Oružanih snaga BiH.

Nakon analize stanja u svim kasarnama može se zaključiti da su pripadnici Oružanih snaga BiH suočeni s problemima neuslovnih prostorija, pri čemu su u nekim od njih posebno neuslovni sanitarno-higijenski prostori.

Cijeneći potrebu da se pripadnicima Oružanih snaga BiH moraju osigurati minimalni uslovi za normalan rad, vojni povjerenik je u tom smislu izdao sljedeću preporuku:

- I. Ministarstvo odbrane BiH i Zajednički štab Oružanih snaga BiH obavezni su pripadnicima 2. pješadijske čete 1. pješadijskog bataljona 6. pješadijske brigade (u daljnjem tekstu: 2. pč/1. pb/ 6. pb) osigurati jednake uslove života i rada u kasarni "Žarko Zgonjanin" u Prijedoru kao i većini pripadnika Oružanih snaga BiH raspoređenih na drugim lokacijama.
- II. U što kraćem roku pokrenuti proceduru izdvajanja novčanih sredstava za uređenje kuhinjsko-trpezarijskog bloka i sanitarno-higijenskih prostora, a potom, ako se za to stvore finansijske pretpostavke, i ostalih prostora u kojima žive i rade pripadnici 2. pč/1. pb/ 6. pb.
- III. Preduzeti sve mjere kako bi se u kasarni "Žarko Zgonjanin" osigurao minimalan nivo higijensko-zdravstvenih uslova.

Naime, vojni povjerenik je, nakon pregleda prostorija u kojima žive i rade pripadnici navedene čete, konstatirano da su uslovi u kasarni nedopustivi za normalan rad, naročito sa aspekta higijensko-zdravstvenih uslova. Prilikom posjete utvrđeno je da je zgrada kasarne u izuzetno lošem stanju, te da higijensko-zdravstveni uslovi ne ispunjavaju ni minimum dopustivog standarda. Imajući u vidu stanje kasarne, te broj pripadnika Oružanih snaga BiH koji su raspoređeni na toj lokaciji, postojala je opravdana sumnja da bi postojeći higijenski uslovi mogli ozbiljno ugroziti njihovo zdravlje.

3.2.5. Opća ocjena stanja ljudskih prava i sloboda vojnih lica i kadeta u Oružanim snagama BiH i Ministarstvu odbrane BiH

Stanje ljudskih prava i sloboda pripadnika Oružanih snaga BiH može se ocijeniti dobrim. Kršenja su evidentirana u pojedinačnim slučajevima, ali je spremnost rukovodstva Ministarstva odbrane BiH i Oružanih snaga BiH da sve propuste u procedurama, te uočene nepravilnosti otklone u korist pripadnika Oružanih snaga BiH dala ohrabrenje i potvrdu da nema sistematskog kršenja ljudskih prava.

Vojni povjerenik je postupajući po pritužbama nastojao u što je moguće većoj mjeri posredovanjem riješiti problem, na zadovoljstvo lica koje je uputilo pritužbu, pri čemu su

ministar odbrane BiH i najviše vojno rukovodstvo preduzimali mjere na otklanjanju svih uočenih nepravilnosti.

Posebno je pomena vrijedna činjenica da tokom izvještajnog perioda nije bila nijedna pritužba u vezi s vjerskim slobodama, čemu je zasigurno doprinijela i veoma dobro uspostavljena vjerska služba u Oružanim snagama BiH. Vojni povjerenik cijeni da je uloga vjerskih vojnih službi ključna u izgradnji stabilnih oružanih snaga kroz širenje svijesti o poštivanju čovjeka i njegovih ljudskih prava i sloboda.

Međutim, i dalje su ostali neriješeni uočeni problemi koji mogu biti uzrok kršenja ljudskih prava u pojedinim oblastima, pri čemu vojni povjerenik smatra da je neophodno da svi organi koji se bave sektorom odbrane i sigurnosti trebaju i moraju dati svoj doprinos kako bi se nepravilnosti uklonile, a stepen prava i pravičnosti u zaštiti svih pripadnika Oružanih snaga BiH podigao na veći nivo.

U nastavku dajemo pregled uočenih problema i preporuke vojnog povjerenika za njihovo otklanjanje:

I. medicinska njega i liječenje pripadnika Oružanih snaga BiH koji su raspoređeni na službu izvan mjesta prebivališta. Ova lica nemaju pravo na besplatno liječenje u mjestima u kojima obavljaju svoje dužnosti, unatoč činjenici da obavljaju izuzetno specifične poslove, koji su opasni po zdravlje i život. Ministarstvo odbrane BiH treba u budućnosti naći modalitete kako da se ovo pitanje riješi u korist pripadnika Oružanih snaga BiH;

II. Zakon o službi u Oružanim snagama BiH ("Službeni glasnik BiH", br. 88/05, 53/07, 59/09 i 74/10) u pogledu penzionisanja oficira i podoficira **ne primjenjuje se na cijeloj teritoriji Bosne i Hercegovine.** Zajednička komisija za odbranu i sigurnost BiH treba uložiti dodatne napore kako bi se osigurala potpuna primjena Zakona na teritoriji cijele Bosne i Hercegovine;

III. Vojna lica koja su angažirana u operacijama humanitarnog deminiranja - protuminske akcije (PMA) suočeni su s nizom problema i teškoća u obavljanju svojih poslova i zadataka, među kojima se mogu izdvojiti:

- procedure javnih nabavki su prespore što uzrokuje kašnjenja u nabavci i isporuci dotrajale deminerske opreme (rezervni dijelovi, alati, šljemovi i zaštitni prsluci kojima ističe rok upotrebe) i materijala za markiranje,
- evidentni su problemi u održavanju sistema za mašinsku pripremu zemljišta,
- nedovoljna ishrana pasa za otkrivanje eksploziva,
- smanjenje personala po osnovu prestanka Ugovora o profesionalnoj vojnoj službi pri čemu su 164 vojna lica otpuštena, dok su u procesu PMA trenutno angažirana 203 vojna lica. Manjak potrebnog osoblja dodatno otežava i neplansko znavljanje personala, pa je tako od 34 manuelna tima, koliko ih je bilo prije otpusta, sada formirano njih 18.

Ministarstvo odbrane BiH i Zajednički štab moraju što prije preduzeti potrebne mjere kako bi se uočeni problemi otklonili u što je moguće većoj mjeri, jer spora popuna deminerskih timova novim personalom, dug period njegovog osposobljavanja, te vrlo sporo nabavljanje nove i održavanje postojeće deminerske opreme za poslove humanitarnog deminiranja mogu dugoročno imati štetne i velike posljedice sa sigurnosnog aspekta za područja koja su predmet deminiranja.

IV. prilikom **ocjenjivanja pripadnika Oružanih snaga BiH**, uočene su određene nepravilnosti te izražena subjektivnost pri davanju ocjena. U ovoj oblasti preduzete su značajne mjere, ali Ministarstvo odbrane BiH i dalje mora raditi na utvrđivanju objektivno mjerljivih kriterija prilikom ocjenjivanja;

V. **utvrđivanju prava na naknade koje nemaju karakter plaće**, kao što su pravo na stanarinu, pravo na odvojeni život, posebni vojnički dodaci. Ovdje je bitno istaknuti da je pravo na odvojeni život uslovljeno pravom na stanarinu, pa ljudi koji rade na specifičnim terenima, kao što su radiovezivna čvorišta ili deminerski tereni, zbog objektivnih okolnosti ne mogu sklopiti ugovor sa stanodavcima jer su područja nenaseljena i ne mogu ostvariti ni pravo na odvojeni život od porodice.

Osim toga uočena je sporst administracije u Ministarstvu odbrane BiH, te izuzetno složena i spora korespondencija na relaciji pripadnik Oružanih snaga BiH - Ministarstvo odbrane BiH i obratno, a čije posljedice snose vojnici na terenu. Naime, nakon naredbe o premještanju, procedure oko raskida ugovora sa starim stanodavcem i zaključivanja ugovora s novim stanodavcem traju predugo, a samim tim vojnici predugo čekaju da im se naknade po tom osnovu počnu isplaćivati. Ministarstvo odbrane BiH u ovom segmentu mora unaprijediti sistem izvještavanja, te rad administracije u potpunosti prilagoditi jedinicama na terenu.

Također, potrebno je dodatno utvrditi kriterije za ostvarivanje prava na odvojeni život za specifične kategorije pripadnika Oružanih snaga BiH, koje neće biti uslovljene pravom na stanarinu.

Nadalje, posebni vojnički dodaci nisu gradirani prema težini, uslovima izvršenja i opasnosti izvršenja zadataka i radnih obaveza, što stvara nezadovoljstvo kod određenih kategorija pripadnika Oružanih snaga BiH, jer primjera radi nisu jednaki uslovi rada pripadnika Oružanih snaga BiH na Bistriku ili u Rajlovcu, te na radiovezivnim čvorištima. Vojni povjerenik ovdje posebno skreće pažnju na pripadnike Oružanih snaga BiH angažirane u tehničkoj radionici za remont i održavanje municije u Doboju, koji rade na delaboraciji municije, te se njihov rad ne može kvalificirati kao rad s materijama opasnim po zdravlje, već je to više rad s materijama opasnim po život. Ministarstvo odbrane BiH ovom problemu treba pristupiti studiozno i utvrditi da li se ova pitanja mogu regulirati i na drugi način.

VI. **Nazivi pojedinih kasarni** nisu u duhu svih konstitutivnih naroda i nacionalnih manjina u Bosni i Hercegovini, zbog čega vojni povjerenik smatra da bi Zajednička komisija za odbranu i sigurnost BiH u narednom periodu trebalo da pokrene inicijativu za njihovu izmjenu.

4. RADNE POSJETE JEDINICAMA I KOMANDAMA ORUŽANIH SNAGA BiH

Vojni povjerenik je tokom 2010. godine počeo aktivnost posjeta jedinicama Oružanih snaga BiH s ciljem prezentacije uloge i značaja parlamentarnog vojnog povjerenika BiH, te Zakona o parlamentarnom vojnom povjereniku BiH. Nakon posjeta, utvrđeno je sljedeće:

- I. sve lokacije su naslijeđene iz prethodnih vojnih sistema, odnosno od IFOR-a, SFOR-a i EUFOR-a, osim novosagrađenih objekata u Orašju i Livnu;
- II. lokacije većih kasarni su u gradovima, dok su skladišta municije i pogonskog goriva izmještene izvan gradskih zona. Stacionarna komunikacijska čvorišta postavljena su na planinama;
- III. lokacije uglavnom nemaju kvalitetnu dokumentaciju o stanju objekata i infrastrukture. Infrastruktura i objekti na lokacijama su u prilično lošem stanju, a smještajni kapaciteti za rad jedinica su ograničeni i djelimično neuslovni zbog starosti objekata;
- IV. prilazni putevi prema vojnim lokacijama, kao i putna komunikacija unutar lokacija, nisu na potrebnom nivou;
- V. snabdijevanje električnom energijom, vodom, toplotnom energijom, te odvoz smeća vrši se na osnovu ugovora o pristupanju s nadležnim civilnim preduzećima, a zagrijavanje prostorija na lokacijama je kombinirano u zavisnosti od postojeće infrastrukture;
- VI. ograda oko vojnih lokacija je dotrajala i u većini slučajeva ima oštećenja koja treba sanirati;
- VII. kantine ili restorani na lokacijama su u lošem stanju i u većini slučajeva iz tehničkih razloga nisu u mogućnosti pripremati hranu na dvije linije;
- VIII. za osiguranje postojećih lokacija angažira se veliki broj ljudi (oko 900 profesionalnih vojnih lica na stražarskom i čuvarskom osiguranju mjesečno) i troše se velika materijalna i finansijska sredstva kako za njihovu logističku podršku, tako i za samo tekuće održavanje i plaćanje komunalnih usluga.

Shodno navedenom, Ministarstvo odbrane BiH i Zajednički štab Oružanih snaga BiH moraju ulagati dodatne napore s ciljem poboljšanja uslova boravka i rada pripadnika Oružanih snaga BiH u svim kasarnama i lokacijama na kojima su razmješteni. Naime, evidentan je nesrazmjer kvaliteta uslova i rada među kasarnama, što se posebno odnosi na higijensko-sanitetske prostorije. Također, prilikom posjeta kasarnama, mnogo prigovora upućeno je vojnom povjereniku na jednoličnu ishranu za pripadnike Oružanih snaga BiH koji su raspoređeni na stražama, te osoblje koje se nalazi na isturenim lokacijama poput radio-relejnih čvorišta. Probleme profesionalnim vojnim licima na terenu predstavlja i nekvalitetna oprema s kojom rade, te sporost pri nabavci opreme, pri čemu je utvrđeno da isporuka opreme od momenta iskazane potrebe do njene isporuke traje predugo, što je posebno zabrinjavajuće kada je u pitanju rad deminerskih jedinica na terenu.

Na kraju, posebno se mora istaknuti i činjenica da je u svim jedinicama koje je posjetio vojni povjerenik kao problem označeno pitanje straže, u smislu da broj slobodnih dana koji se dobije po osnovu straže nije srazmjeran broju dana provedenim na straži. Slijedom toga broj dana radnih sati provedenih na straži ne iskazuje se u potpunosti na platnim listama. Ministarstvo odbrane BiH mora u budućnosti napraviti detaljnu analizu ovog problema, te utvrditi najbolje moguće rješenje u korist profesionalnih vojnih lica.

U nastavku dajemo pregled kasarni i lokacija koje su posjećene, i to:

1. **11.2.2010. Dom Oružanih snaga BiH**, kada je upriličena prezentacija za pripadnike Ministarstva odbrane BiH, Zajedničkog štaba Oružanih snaga BiH, Generalnog inspektorata, te Operativne komande Oružanih snaga BiH;
2. **18.2.2010. Kasarna "Rajlovac", Sarajevo**, u kojoj je izvršena posjeta komandi i jedinici TP, 2. helikopterskom skvadrону, bataljonu PZO i dijelu bataljona LP brigade ZS i PZO;
3. **25.2.2010. Kasarna "Mato Lučić Maturica", Kiseljak**, i posjeta Drugom pješadijskom bataljonu Pete pješadijske brigade. Osim vojnog povjerenika, u posjeti su, u ime Parlamentarne skupštine BiH, učestvovali i predstavnici Zajedničke komisije za odbranu i sigurnost BiH: Ivo Miro Jović, član Komisije, Dragica Hinić, sekretar, i Jovica Katić, stručni saradnik u Komisiji,
4. **4.3.2010. Kasarna "Zaim Imamović", Pazarić**, u kojoj je stacioniran Centar za osnovnu obuku Komande za obuku i doktorinu,
5. **18.3.2010. Kasarna "Miloš Obilić", Pale**, posjeta Bataljonu veze - Brigade taktičke podrške;
6. **25.3.2010. Kasarna "Kosova", Goražde**, posjeta Trećem pješadijskom bataljonu Četvrte pješadijske brigade. U ovoj posjeti vojnog povjerenika učestvovao je i brigadir Matija Aračić, vojni ataše Ambasade Republike Hrvatske u BiH. Ovom prilikom održan je i sastanak s premijerom Bosansko-podrinjskog kantona Nazifom Uručijem, te ministrom za boračka pitanja Dževadom Adžemom.
7. **1.4.2010. Kasarna "Josip Karimović - Grabo", Žepče**, posjeta Artiljerijskom bataljonu Pete pješadijske brigade;
8. **8.4.2010. Kasarna "7. muslimanske brigade", Zenica**, posjeta Prvom pješadijskom bataljonu Pete pješadijske brigade;
9. **14.4.2010. Kasarna "Travnik", Travnik**, posjeta komandi KoiD-a i CPR-a,
10. **22.4.2010. Kasarna "Butile", Sarajevo**, posjeta glavnoj logističkoj bazi i Osmom bataljonu logističke podrške Komande logistike,
11. **6.5.2010. Kasarna "Miralem Jugo", Mostar**, posjeta Artiljerijskom bataljonu Četvrte pješadijske brigade;
12. **8.5.2010. Kasarna "Aerodrom Dubrave", Tuzla**, u kojoj su u okviru istražnih radnji saslušani pripadnici Oružanih snaga BiH po čijim se pritužbama provodi istraga u Uredu;
13. **12.5.2010. Kasarna "Kozara", Banja Luka**, prisustvo obilježavanju 5. godišnjice Trećeg pješadijskog (Republika Srpska) puka Oružanih snaga BiH;
14. **13.5.2010. Kasarna "Božan Šimović", Čapljina**, posjeta komandi i jedinici Četvrte pješadijske brigade i Četvrtog bataljona logističke podrške;
15. **20.5.2010. Kasarna "Bilećki borci", Bileća**, posjeta Drugom pješadijskom bataljonu Četvrte pješadijske brigade.
16. **7.6.2010. Kasarna "Kozara", Banja Luka**, posjeta Komandi za podršku Oružanih snaga BiH, Komandi za upravljanje personalom, Komandi i jedinici Šeste pješadijske brigade, te Komandi i jedinici brigade zračnih snaga i protuzračne odbrane;
17. **7.6.2010. Kasarna "Mahovljani", Banja Luka**, posjeta Prvom helikopterskom skvadrону, Bataljonu za letačku podršku Brigade zračnih snaga i protuzračne odbrane, te Sedmom bataljonu logističke podrške Komande logistike;
18. **8.6.2010. Kasarna "Mika Bosnić", Banja Luka**, posjeta Centru za borbene simulacije, Centru za borbenu obuku i mehanizovani bataljon, te Komandi za obuku i doktrinu;

19. **21. i 22.6.2010. Kasarna "Adil Bešić", Bihać**, posjeta Drugom pješadijskom bataljonu Šeste pješadijske brigade kada je upriličen i sastanak s predstavnicima lokalne vlasti, i to predsjedavajućim Općinskog vijeća Bihać Ivanom Pršom i njegovim saradnicima;
20. **22.6.2010.** posjeta Drugoj četi Prvog pješadijskog bataljona Šeste pješadijske brigade koja je stacionirana u Prijedoru, **kasarna "Žarko Zgonjanin"**. Tom prilikom utvrđeno je da su uslovi života i rada na ovoj lokaciji izuzetno loši, te se mogu kvalificirati i nedospustivim. U narednom periodu neophodno je tražiti mogućnosti da se renovira ova lokacija kako bi pripadnici Oružanih snaga BiH koji su tu raspoređeni imali jednake uslove rada kao i na drugim lokacijama. U vezi s ovom posjetom bit će izrađen pojedinačni izvještaj i izdata preporuka.
21. **8.7.2010. Kasarna "Aerodrom Dubrave", Tuzla**, posjeta Komandi i jedinici Pete pješadijske brigade, Petoj brigadi Logističke podrške i Oklopnom bataljonu i četi ABHO brigade Taktičke podrške;
22. **21.7.2010. Kasarna "Vojvoda Stepa Stepanović", Bijeljina**, posjeta Trećem pješadijskom bataljonu Pete pješadijske brigade;
23. **22.7.2010. Kasarna "Sinovi Posavine", Orašje**, posjeta Trećem pješadijskom bataljonu Šeste pješadijske brigade,
24. **15. 9.2010. posjeta tehničkoj radionici za remont i održavanje municije – TRROM** koja je u sklopu Glavne logističke baze smještena u Doboju;
25. **15. 9.2010. Kasarna "Vojvoda Ratimir Putnik", Doboje**, posjeta komandi Logistike dijela GLB i Artiljerijskom bataljonu Šeste pješadijske brigade;
26. **16. 9.2010. Kasarna "Zdravko Čelar", Derвента**, posjeta Inženjerijskom bataljonu Brigade taktičke podrške;
27. **20. 9.2010. prisustvo taktičkoj vježbi bojevog gađanja održanoj na poligonu "Manjača" u Banjoj Luci.**

5. SARADNJA S DRUGIM INSTITUCIJAMA BiH

Obavljajući poslove iz svoje nadležnosti, vojni povjerenik imao je uspješnu saradnju sa:

1. Ministarstvom odbrane BiH,
2. Zajedničkim štabom Oružanih snaga BiH,
3. Generalnim inspektoratom Ministarstva odbrane BiH,
4. Institucijom ombudsmena za ljudska prava BiH,
5. Udruženjima i nevladinim organizacijama koje se bave pitanjima zaštite ljudskih prava u Bosni i Hercegovini.

Posebno se mora istaknuti dobra saradnja sa Zajedničkim kolegijem oba doma Parlamentarne skupštine BiH, Zajedničkom komisijom za odbranu i sigurnost BiH, te Sekretarijatom Parlamentarne skupštine BH. Svi oni pružili su značajnu podršku i pomoć vojnom povjereniku u ostvarivanju njegovih zakonskih ovlaštenja.

Također, vojni povjerenik imao je izuzetnu saradnju s međunarodnim organizacijama u Bosni i Hercegovini, i to:

1. Misijom OSCE-a u BiH,
2. USAID Projekat jačanja parlamenta u BiH,
3. UNDP-jem,

4. Centarom za parlamentarni nadzor - DCAF-om,
5. Udruženjem vojnih atašea akreditiranim u BiH.

U nastavku dajemo pregled najznačajnijih aktivnosti koje su relizirane ili planirane s navedenim organizacijama.

5.1. Saradnja s Misijom OSCE-a u Bosni i Hercegovini

Misija OSCE-a u Bosni i Hercegovini je u 2010. godini podržala vojnog povjerenika u aktivnostima obilaska kasarni i jedinica Oružanih snaga BiH. Osim osoblja iz sjedišta Misije u Sarajevu, vojnog povjerenika pratili su i predstavnici terenskih ureda Misije u cijeloj Bosni i Hercegovini, čime su dodatno osnažili značaj zaštite ljudskih prava u Oružanim snagama BiH. Ujedno, ovo je bila prilika da se istakne potreba i značaj jačanja saradnje lokalne zajednice, na čijoj teritoriji su razmještene jedinice Oružanih snaga BiH, u pravcu jačanje povjerenja u sistem Oružanih snaga BiH.

Vojni povjerenik je uz podršku i pomoć Misije organizirao konferenciju o temi: "Značaj i uloga parlamentarnog vojnog povjerenika Bosne i Hercegovine u zaštiti ljudskih prava i sloboda vojnih lica i kadeta", koja je 19.10.2010. održana u Sarajevu. Poseban značaj ovoj konferenciji svojim učešćem dao je njemački vojni povjerenik Hellmut Königshaus. Neke od poruka konferencije iskazane su u potrebi:

- I. prepoznavanja nedostataka u zakonskim odredbama i propisima i potrebi da se osigura usaglašenost zakonskih odredbi i internih vojnih propisa s pravima koja proizilaze iz Evropske konvencije o ljudskim pravima;
- II. razvijanje svijesti pripadnika Oružanih snaga o njihovim pravima, pri čemu im moraju biti dostupne sve informacije o njihovim pravima, kroz obuke, interni akti Ministarstva odbrane BiH i Zajedničkog štaba Oružanih snaga BiH, ili pak na druge načine;
- III. razvijanje osjetljivosti komandnog kadra po pitanju prava njihovih podređenih.

5.2. Saradnja s USAID-om Projekat jačanja parlamenta u Bosni i Hercegovini

Osoblje ove organizacije zajedno s direktorom Christianom Hauptom pružili su izuzetno vrijednu stručnu pomoć u uspostavljanju Ureda parlamentarnog vojnog povjerenika BiH, te u izradi podzakonskih akata koji su bili uslov za početak vršenja nadležnosti i ovlaštenja parlamentarnog vojnog povjerenika BiH. Istovremeno, USAID Projekt jačanja parlamenta u Bosni i Hercegovini finansirao je prijem povodom promoviranja prvog parlamentarnog vojnog povjerenika koji je održan 28.1.2010., te njegovu posjetu vojnom povjereniku Bundestaga, što je bila prilika da se izvrši uvid u rad i funkcioniranje ove izuzetno respektabilne organizacije i stečena iskustva primijene u Bosni i Hercegovini. Također, vrijedna pomena je i činjenica da je ova organizacija preuzela ulogu posrednika u realizaciji projekta Ministarstva odbrane, civilne zaštite i sporta Švicarske Konfederacije u finansiranju opremanja Ureda parlamentarnog vojnog povjerenika BiH.

Treba istaknuti da je USAID-ov Projekat jačanja parlamenta u Bosni i Hercegovini imao najznačajniju ulogu u uspostavljanju institucije vojnog povjerenika, a ova uspješna saradnja nastavljena je i tokom 2010. godine.

5.3. Saradnja s UNDP-jem u Bosni i Hercegovini

Doprinos u razvoju Ureda vojnog povjerenika BiH, te samom radu vojnog povjerenika dao je i UNDP u Bosni i Hercegovini. Vojni povjerenik je uz pomoć ove organizacije 10.5.2010. organizirao prijem za sve vojne atašee akreditirane u Bosni i Hercegovini. Ovo je bila prilika za promoviranje uspješne saradnje s vojno-diplomatskim korom u Bosni i Hercegovini, te prezentiranje rada vojnog povjerenika uz razmjenu mišljenja u pogledu nadogradnje sistema zaštite prava pripadnika Oružanih snaga BiH. UNDP je izrazio spremnost za izradu projekta pomoći vojnom povjereniku, kojim bi, između ostalog, bilo obuhvaćeno i finansiranje dvije stručne osobe za rad u Uredu parlamentarnog vojnog povjerenika BiH, što će biti od nemjerljivog značaja za daljni razvoj Ureda. Ovaj projekat bit će realiziran tokom 2011. godine.

5.4. Saradnja s Centrom za parlamentarni nadzor (DCAF)

Podršku i spremnost za pomoć vojnom povjereniku izrazio je i DCAF, koji će u narednom periodu finansirati rad jednog pravника u Uredu parlamentarnog vojnog povjerenika, čime će zajedno s UNDP-jem biti značajno ojačani kapaciteti Ureda, a time i ojačano djelovanje vojnog povjerenika.

Na kraju posebno se mora naglasiti spremnost **Ministarstva odbrane, civilne zaštite i sporta Švicarske Konfederacije** da finansira opremanje Ureda parlamentarnog vojnog povjerenika BiH. Ovaj projekat realiziran je u februaru 2011. godine, na osnovu kojeg je Ured opremljen izuzetno vrijednom opremom, a koja je bila neophodna za normalan rad vojnog povjerenika i osoblja angažiranog u Uredu.

6. SASTANCI I DRUGE AKTIVNOSTI VOJNOG POVJERENIKA

S ciljem promoviranja uloge i značaja institucije parlamentarnog vojnog povjerenika u Bosni i Hercegovini, posebno zbog činjenice da je ovo prva institucija ovakve vrste u regionu, vojni povjerenik upriličio je sljedeće sastanke:

1. 10.2.2010. sastanak s komandantom EUFOR-a u Bosni i Hercegovini general-majorom Bernhard Bairom;
2. 16.2.2010. sastanak s vjerskim velikodostojnicima u Oružanim snagama BiH, i to: jerejem Slađanom Vlajićem, don Tomom Kneževićem i vojnim muftijom Ismailom Smajilovićem. Tema sastanka bila je "Organiziranje vjerskih aktivnosti u Ministarstvu odbrane BiH i Oružanim snagama BiH, vjerske slobode i briga o vjerskom životu pripadnika Oružanih snaga BiH";
3. 18.2.2010. sastanak s komandantom Štaba NATO-a u BiH brigadnim generalom Johnom W. Bullardom,
4. 5.3.2010. sastanak s potpukovnikom Vladimirom Kabaivanovim, vojnim atašedom Republike Bugarske u Bosni i Hercegovini,
5. 5.3.2010. sastanak s Annom Berbić, šeficom Odjela za ljudska prava i pravdu Razvojnog programa Ujedinjenih naroda u BiH (UNDP). Naglašena je spremnost UNDP-a da tokom višegodišnjih projekata osnaži i ojača ulogu Ureda;

6. od 9. do 12.3.2010., na poziv Bundestaga i vojnog povjerenika Bundestaga Reinhold Robbea, vojni povjerenik je sa saradnicom Almom Tajić i direktorom USAID PSP u BiH Christianom Hauptom boravio u službenoj posjeti Bundestagu. Težište posjete bilo je na prezentaciji načina i uslova rada vojnog povjerenika Bundestaga, te je u skladu s tim koncipiran i njen program;
7. 17.3.2010. posjeta ambasadora Švicarske u BiH Rolfa Lenza i vojnog atašea u Ambasadi Švicarske u BiH pukovnika Martina Translera. Tokom ove posjete utvrđene su aktivnosti na realizaciji projekta opremanja Ureda parlamentarnog vojnog povjerenika, koji vodi predstavnik Ministarstva odbrane Švicarske Christian Catrina;
8. 19.3.2010. vojni povjerenik primio je u posjetu brigadira Antuna Tunju, odbrambenog atašea Ambasade Republike Slovenije u BiH, i brigadira Matiju Aračića, vojnog atašea Ambasade Republike Hrvatske u BiH. Tokom susreta s brigadirom Tunjom, koji obavlja dužnost sekretara Udruženja vojnih atašea u Bosni i Hercegovini, i brigadirom Aračićem, zamjenikom sekretara Udruženja, vojni povjerenik razgovarao je o mogućnostima saradnje s Udruženjem vojnih atašea u BiH,
9. 1.4.2010. održan je sastanak s Rohanom Mawellom, šefom Političko-vojnog savjetodavnog odjela Štaba NATO-a u Sarajevu;
10. 8.4.2010. vojni povjerenik prisustvovao je svečanosti povodom potpisivanja Ugovora između Ministarstva odbrane BiH i Svete Stolica o dušebrižništvu katoličkih vjernika u Oružanim snagama BiH;
11. 9.4.2010. predstavnik Ureda prisustvovao je u Prijedoru savjetovanju o temi "Prijenos znanja o uvođenju sistema održivog upravljanja životnom sredinom u odbrambene sisteme demokratskih zemalja";
12. 9.4.2010. učešće u obilježavanju 5. godišnjice Prve pješadijske (gardijske) pukovnije Oružanih snaga BiH održane u Kiseljaku,
13. 15.4.2010. učešće u obilježavanju 5. godišnjice Pješadijskog (rendžerskog) puka Oružanih snaga BiH održane u Bihacu;
14. 21.4.2010. učešće na seminaru koji je, u organizaciji OSCE-a o temi "Kodeks o vojnopolitičkim aspektima sigurnosti", održan u Sarajevu. Tom prilikom vojni povjerenik održao je prezentaciju o značaju i ulozi vojnog povjerenika u zaštiti ljudskih prava i osnovnih sloboda pripadnika Oružanih snaga BiH;
15. 22.4.2010. vojni povjerenik je u Pazariću prisustvovao svečanom potpisivanju Ugovora o profesionalnoj vojnoj službi u Oružanim snagama BiH za 296 novih vojnika;
16. 29.4.2010. učešće u radionici o uništavanju viška naoružanja u Bosni i Hercegovini koja je, u organizaciji UNDP-a i Zajedničke komisije za odbranu i sigurnost BiH, održana u Mostaru,
17. 23.6.2010. održan sastanak s predstavnicima Parlamentarne skupštine NATO-a prilikom njihove posjete Zajedničkoj komisiji za odbranu i sigurnost BiH;
18. 15.6.2010. održan je sastanak sa izvršnim predsjedavajućim Parlamentarne komisije za oružane snage Austrije Antonom Gaálom i šefom Ureda Parlamentarne komisije za oružane snage Austrije Karlom Schneemannom. Tom prilikom vojnom povjereniku uručena je plaketa kao znak sjećanja na Drugu međunarodnu konferenciju institucija ombudsmena za oružane snage koja je održana u aprilu u Beču. Tokom susreta gosti iz Austrije izrazili su podršku radu vojnog povjerenika i uputili mu poziv da posjeti austrijski parlament i parlamentarnu komisiju za oružane snage s ciljem upoznavanja sa

zaštitom ljudskih prava vojnika, te principima i procedurama koji se primjenjuju u Austriji;

19. 2. i 8.9.2010. godine održan je sastanak s predstavnicima Misije OSCE-a u Bosni i Hercegovini – Odjel za sigurnosnu saradnju u okviru kojih su izvršene pripremne konsultacije i pripreme za Konferenciju o temi: "Značaj i uloga parlamentarnog vojnog povjerenika BiH u zaštiti ljudskih prava i sloboda vojnih lica i kadeta". Dogovoreno je da se konferencija održi 19.10.2010.
20. 10.9.2010. održan je radni sastanak s načelnikom Zajedničkog štaba Oružanih snaga BiH general-pukovnikom Miladinom Milojčićem.
21. 13.9.2010. održan je sastanak s predstavnicima Internacionalne lige humanista.
22. 21.9.2010. sastanak s Yuriem Afanasievim, rezidentnim predstavnikom Razvojnog programa Ujedinjenih naroda u Bosni i Hercegovini (UNDP). Afanasiev je informiran o aktivnostima koje se provode s ciljem unapređenja rada Ureda, te primjeni Zakona o parlamentarnom vojnom povjereniku BiH i jačanju vladavine prava, zaštiti ljudskih prava i sloboda vojnih lica i kadeta. Vojni povjerenik upoznao je predstavnika UNDP-a o tome kako je BiH jedina zemlja u regionu koja ima instituciju parlamentarnog vojnog povjerenika, te na taj način zakonski regulira ljudska prava i slobode vojnih lica u BiH. Yuri Afanasiev izrazio je zadovoljstvo što u BiH postoji Ured parlamentarnog vojnog povjerenika, te iskazao svesrdnu podršku UNDP-a.
23. 22.9.2010. vojni povjerenik posjetio je Ministarstvo odbrane BiH i održao sastanak s predstavnicima vjerske službe u Oružanim snagama BiH, i to: vojnim muftijom Ismajilom Smajilovićem, jerejem Slađanom Vlajićem i don Tomom Kneževićem.
24. 29.9.2010. vojni povjerenik posjetio je Instituciju ombudsmena BiH za zaštitu ljudskih prava gdje je održao sastanak s ombudsmenima Jasminkom Džumhur i Nives Jukić, u okviru kojeg je izvršena analiza dosadašnje saradnje i utvrđene aktivnosti za naredni period.
25. u periodu od 31.9. do 1.10.2010. polaznici NATO Defense College boravili su u studijskoj posjeti Ministarstvu odbrane BiH i Parlamentarnoj skupštini BiH, kada je vojni povjerenik imao priliku prezentirati instituciju parlamentarnog vojnog povjerenika BiH kao novi vid parlamentarnog nadzora nad Oružanim snagama BiH sa aspekta zaštite pojedinačnih prava i sloboda pripadnika Oružanih snaga BiH.

7. SEMINARI, RADIONICE, POSJETE

7.1. Seminari i radionice

Vojni povjerenik u izvještajnom periodu učestvovao je na sljedećim seminarima i radionicima:

1. Treći strateški vojno-politički seminar koji je, u organizaciji Misije OSCE-a u BiH, Ministarstva odbrane BiH i Generalštabnog koledža njemačkih oružanih snaga, održan od 16. do 18.6.2010. u Sarajevu,
2. konferencija o temi "Parlamentarni nadzor sigurnosnog sektora zemalja jugoistočne Evrope", koja je, u organizaciji RACVIAC-a, Zajedničke komisije za odbranu i sigurnost BiH i Misije OSCE-a u BiH, od 27. do 29.6.2010. održana u Sarajevu,
3. regionalna konferencija o izvozu i uvozu naoružanja i vojne opreme, te uništavanju viška naoružanja, održana u Sarajevu.

7.2. Posjete vojnog povjerenika

Vojni povjerenik je, na poziv Bundestaga i vojnog povjerenika Bundestaga Reinholda Robbea, od 9. do 12. 3. 2010. , boravio u službenoj posjeti Bundestagu.

Imajući u vidu činjenicu da institucija vojnog povjerenika Bundestaga ima tradiciju dugu 50 godina, te da je u segmentu zaštite ljudskih prava i sloboda vojnih lica njemački model među najbolje razvijenim u svijetu, ova posjeta imala je višestruki značaj u radu Ureda parlamentarnog vojnog povjerenika BiH, a naročito u sljedećim segmentima:

- pružena je mogućnost da se kroz radne aktivnosti vojnog povjerenika Bundestaga, koje su bile sastavni dio programa posjete, u najkraćem sažme cjelokupan djelokrug rada vojnog povjerenika, od njegove posjete kasarni i jedinici, do načina rada vojnog povjerenika i osoblja u toj instituciji Bundestaga;
- s obzirom da je izgradnja kapaciteta Ureda parlamentarnog vojnog povjerenika BiH tek u početnoj fazi, a samim tim i utvrđivanje radnih procedura, također, u začetku, posjeta je pružila mogućnost da se kroz direktno učešće u radu vojnog povjerenika Bundestaga dio najbolje prakse preuzme i u Uredu;
- položaj ureda vojnog povjerenika u Bundestagu, postupak predlaganja i donošenja budžeta za potrebe ureda, način raspolaganja sredstvima i raspodjela nadležnosti administracije ureda i administracije Bundestaga, a sve s ciljem osiguranja zakonski garantirane samostalnosti vojnog povjerenika;
- poseban segment koji će koristiti Uredu u budućem radu je pitanje zaštite ljudskih prava i sloboda učesnika vojnih misija van Bosne i Hercegovine, čemu vojni povjerenik Bundestaga posvećuje posebnu pažnju, te u skladu s tim već ima izgrađenu praksu.

Posebno je značajno i učešće vojnog povjerenika na Drugoj međunarodnoj konferenciji institucija ombudsmena za oružane snage – ICOAF koja je, od 25. do 28. aprila 2010., održana u Beču, Republika Austrija. Tema konferencije bila je "Uloga institucija ombudsmena u promoviranju i zaštiti ljudskih prava kadrova oružanih snaga i veterana", u okviru koje je usvojena deklaracija pod nazivom "Bečki memorandum".

Zajedno s članovima Zajedničke komisije za odbranu i sigurnost BiH, vojni povjerenik učestvovao je u službenoj posjeti Hrvatskom saboru, Ministarstvu odbrane i Glavnom štabu Republike Hrvatske, koja je, u organizaciji Misije OSCE-a u BiH, realizirana od 9. do 11.6.2010.

Na kraju, na poziv Antona Gaala, izvršnog predsjedavajućeg Komisije Parlamenta Austrije za oružane snage, vojni povjerenik boravio je u službenoj posjeti ovoj komisiji 25. i 26.11.2010. godine.

Na kraju treba istaknuti da je vojni povjerenik i pored teškoća u radu (nedovoljan broj zaposlenih, prostorije, poseban režim rada u Uredu koji je dijametralno različit od rada Parlamentarne skupštine BiH, potreba za vlastitom sistematizacijom radnih mjesta u Uredu, s obzirom da se radi s osjetljivim pitanjima, finansijska nezavisnost) u okviru redovnih aktivnosti, svakodnevno održavao sastanke s pripadnicima Oružanih snaga BiH koji su iskazali interes i potrebu da razgovaraju s njim.

Istovremeno, vojni povjerenik prisustvovao je svim sjednicama Zajedničke komisije za odbranu i sigurnost BiH, Predstavničkog doma i Doma naroda Parlamentarne skupštine BiH.

PARLAMENTARNI
VOJNI POVJERENIK
Boško Šiljegović